

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНОЇ ТВОРЧОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ОСВІТЬОМУ ПРОСТОРИ

УДК 377.018.43(477) (045)

DOI: 10.12958/2227-2747-2023-1(182)-24-37

Максимовська Наталія Олександрівна,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри менеджменту
культури та соціальних технологій
Харківської державної академії культури,
м. Харків, Україна
maksimovskayas8@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3028-5727>

Білик Олена Миколаївна,
доктор педагогічних наук, доцент,
проректор з науково-педагогічної роботи
та міжнародних зв'язків
Харківської державної академії культури,
м. Харків, Україна
bilikle@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0001-5468-2076>

Для цитування: Максимовська Н. О., Білик О. М. Розвиток соціальної творчості студентської молоді в дистанційному освітньому просторі. *Освіта та педагогічна наука*. 2023. № 1 (182). С. 24–37. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-1\(182\)-24-37](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-1(182)-24-37).

References (стандарт APA): Maksymovska, N. O., & Bilyk, O. M. (2023). Rozvytok sotsialnoi tvorchosti studentskoi molodi v dystantsiinomu osvitnomu prostori [Development of Student Youth's Social Creativity in Remote Educational Space]. *Osvita ta pedahohichna nauka – Education and Pedagogical Sciences, 1 (182)*, 24–37. DOI: [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-1\(182\)-24-37](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2023-1(182)-24-37) [in Ukrainian].

Постановка проблеми. Виклики сьогодення поставили на межу виживання систему вищої освіти України. Дистанційна форма навчання стала тим самим ефективним механізмом, який покликаний продемонструвати життєздатність цього рівня освіти, уможливила визначення трендів її подальшої модернізації. Здебільшого ниве-

люються уявлення про те, що теоретичні знання та практичні навички можуть реалізовуватися виключно під час безпосередньої взаємодії в освітньому процесі. Провідна мета вищої освіти залишилася незмінною: формування особис-

тості професіонала з необхідним рівнем загальних та фахових компетентностей як динамічної комбінації знань, умінь, навичок у поєднанні з різними способами креативного мислення, формування цінностей вільного суспільства незалежно від галузі підготовки, необхідних у сучасному соціумі соціальних якостей, зокрема соціальної творчості. Від рівня громадянсько-професійної самореалізації студентської молоді залежить майбутнє не лише власної країни, регіону світу, але й перспективи глобального людства в умовах загострення його базових суперечностей: свободи та поневолення, демократичних та імперських цінностей тощо. Отже, зміна ситуації та формату освіти активізує пошук ефективних засобів формування особистості здобувача, використовуючи можливості дистанційного освітнього середовища. Актуалізується залучення здобувачів вищої освіти як найбільш адаптивної, мобільної та творчої вікової групи до розбудови культури України та її майбутнього в європейському та світовому просторі шляхом реалізації соціальної творчості, розвиток якої в умовах дистанційного навчання має інтенсифікуватися.

Аналіз актуальних досліджень.

Запровадження дистанційної освіти у вищій школі України досліджують: Є. Громов (з досвіду організації дистанційного навчання у вищих технічних навчальних закладах Польщі); Ф. Гарєєва, М. Чурсанова (інноваційні технології в організації навчання під час пандемії COVID-19: досвід університетів світу); Л. Олійник, О. Кошпань (шляхи підвищення ефективності управління навчальною діяльністю в системі дистанційного навчання вищої школи); С. Сисоєва, К. Осадча (стан, технології та перспективи дистанційного навчання у вищій освіті України); А. Чайковська (організаційні форми дистанційного навчання у вищій

школі України); Е. Яценко (дистанційна освіта в освітній діяльності вищої школи: виклики часу). Освіті в дистанційному форматі під час воєнного стану приділяють увагу О. Гнатюк (дистанційна освіта в умовах воєнного стану); І. Крамаренко, Т. Корнішева, І. Сілютіна (адаптація дистанційного навчання у вищій школі до умов воєнного стану) та ін.

На основі аналізу досліджень можна відстежити вже усталені аксіоматичні та проблемні позиції авторів: дистанційне навчання почало широко застосовуватися під час пандемії, стало невід'ємним складником освіти загалом, спонукає до розвитку її технічних засобів (Гарєєва, Чурсанова, 2019). Інструменти дидактичного процесу, зокрема електронні класи, відеоконференції, електронні підручники, відкриті джерела інформації тощо, зумовлюють підвищення привабливості, запровадження індивідуалізації навчання та вироблення нового стилю освіти, що долає обмеження і стає кроскультурною (Громов, 2010).

Нині існує можливість скористатися новою моделлю відкритого навчання, що зумовить появу інновацій у вищій освіті в подальшому та сприятиме подоланню територіальних бар'єрів, появі нових форматів конкурентоспроможної освіти, формуванню підґрунтя для соціальних та економічних змін у майбутньому завдяки значному інформаційному ресурсу (Мала, 2022).

Перевагами дистанційного навчання визначаються: електронний контроль роботи студентів, покращення індивідуальної роботи із здобувачами, запровадження авторських курсів, автоматичне формування тестів, використання додаткових інформаційних ресурсів, чітка структуризація матеріалу, сприяння створенню індивідуальної траєкторії навчання, ведення журналів та збереження портфоліо робіт тощо (Яценко, Левандовська, 2021);

привабливість дистанційного навчання полягає в економії часу, гнучкості навчання та відсутності прив'язки до конкретного місця, соціальній рівноправності на основі тільки особистих досягнень студента, актуалізації знань за допомогою сучасних комп'ютерних технологій (Шевчук, 2021); відбувається формування принципово нового освітнього простору, створюються можливості обрання зручного темпу навчання, залучення великої кількості джерел інформації, використання новітніх досягнень інформаційних технологій, надання рівних можливостей в освіті, усунення психологічних бар'єрів тощо (Прибилова, 2013).

Перспективи використання дистанційного навчання пов'язані з такими позиціями: вчасне оновлення програмного забезпечення та матеріальної бази закладу вищої освіти (далі ЗВО), підготовка викладачів для роботи в межах дистанційної освіти, організація співпраці розробників програмних продуктів, методистів, викладачів, розробка платформ з нескладним інтерфейсом, адаптація електронних розробок до нових технологій освіти (Сисоєва, Осадча, 2019).

Серед недоліків дистанційного навчання науковців відзначають такі: ускладнений доступ до мережі «Інтернет» у певних місцевостях, недовіра до електронних інструментів комунікації в процесі навчання, залежність успішності від опанування програмного забезпечення, академічна недоброчесність у зв'язку з проблемою ідентифікації здобувача, низький рівень самоменеджменту студентів, складність формування та перевірки практичних навичок, переведення в дистанційний формат інтерактивних методів та форм роботи зі студентами у позанавчальний час (Шевчук, 2021).

Відтак, перед освітянами всіх рівнів постають завдання популяризації дистан-

ційної освіти, підвищення її якості, покращення організаційного, матеріального, кадрового забезпечення (Мала, 2022). Виклики воєнної доби роблять дистанційну освіту загалом затребуваною, постає необхідність вибору інтернет-платформ для якісного провадження навчальної діяльності, розглядається можливість поєднання усталених методів із специфічними, притаманними дистанційному формату (Гнатюк, 2022).

В умовах воєнного часу перевага віддається асинхронній взаємодії, записам відеолекцій та презентацій, застосовується лояльність до дедлайнів, робота над зняттям напруги та покращенням психологічного стану здобувачів, активно застосовуються творчі завдання та техніки мотивації, навчання інформаційної гігієни, заохочення громадської активності студентів (Крамаренко, 2022).

Указані ознаки сучасної освіти можуть покладатися в основу розбудови дистанційного культурно-освітнього середовища ЗВО (Білик, 2018), але формування особистості здобувача, процес виховання в системі вищої освіти, зокрема розвиток соціальної творчості в умовах дистанційного освітнього простору, потребують подальшого вивчення й обґрунтування.

Мета статті – схарактеризувати процес розвитку соціальної творчості студентів, висвітлити специфіку поєднання навчання та виховання в дистанційному освітньому просторі для розвитку соціальної творчості здобувачів вищої освіти, надати приклад застосування інструментів дистанційної освіти для розвитку соціальних якостей здобувачів, зокрема соціальної творчості майбутніх менеджерів культури.

Методологія та методи дослідження. У ході дослідження застосовано аналіз специфіки розвитку соціальної творчості здобувачів вищої освіти. Для виявлення

та визначення особливостей цього процесу використано методи синтезу та узагальнення наукових фактів. Методи порівняльного аналізу, кореляції та наукової констатації забезпечили обґрунтування формування дистанційного освітнього простору з метою розвитку соціальної творчості здобувачів. Середовищний підхід – до визначення характеристик дистанційного освітнього простору для подальшого аналізу та визначення методів освітньої взаємодії. Практична перевірка форм і методів інтеграції навчальної і позанавчальної діяльності в межах дистанційного формату освітнього процесу.

Виклад основного матеріалу.

Соціальна творчість здебільшого розуміється як діяльність, результатом якої є нові форми взаємодії між людьми, і це є актуальним саме для дистанційної форми освіти в сучасних умовах. Основною ідеєю соціальної творчості є необхідність і можливість впливу на перебіг соціальної інтеракції, спрямованість на задоволення переважно суспільних потреб та інтересів. На рівні особистості є соціальною якістю, складником соціальності високого рівня. Водночас соціальна творчість є специфічною формою вирішення суспільних суперечностей і передбачає появу нового формату або тренду, котрі мають суспільне значення. На нашу думку, в умовах дистанційної освіти залучення до соціально-творчої активності може викликати складнощі через недостатність безпосередньої групової консолідації, яка зумовлює цей процес, проте сприяє виробленню солідарної позиції, надає поштовх та стимулює креативні рішення для подолання протиріч соціальної життєдіяльності.

Сутність соціальної творчості студентської молоді розуміється як активне ставлення молодих людей до світу, здатність здійснювати суспільно значущі пе-

ретворення матеріального й духовного середовища, а в сучасних умовах ще й віртуального та інформаційного в межах дистанційних освітніх платформ. Соціальна творчість цієї групи молоді виявляється в соціально-творчій діяльності, що характеризується свободою її вибору, позитивною суспільною спрямованістю, умотивованою особистісною ініціативою, інтересом і достатньо високою якістю інноваційних, самостійних організаційних дій, спрямованих на проєктування та реалізацію творчої ініціативи у формі соціально значущих акцій, заходів, об'єднань, організацій, рухів тощо (Максимовська, 2015, с. 275). На нашу думку, це має відбуватися в дистанційному освітньому просторі, особливо зважаючи на те, що сучасній молоді притаманне швидке оволодіння новими інструментами комунікації та взаємодія з використанням інформаційних технологій.

Соціальна творчість студентів як соціального суб'єкта характеризується стійкими інформаційно-комунікативними, соціальними інтересами та потребами, особистісною ініціативою, переважанням альтруїстичної мотивації, готовністю брати відповідальність за соціально значущі акції, що ініціюються, домінантною схильністю до соціальних інновацій у віртуальному просторі, високим рівнем професійно та громадянсько зорієнтованих проєктних, організаційних і комунікативних знань та вмінь, соціально позитивним стилем організаційної роботи (Максимовська, 2015). Критеріями розвитку соціальної творчості є: мотиваційно-ціннісний, когнітивний та якостей особистості, діяльнісно-поведінковий. Показники мотиваційно-ціннісного критерію: інтерес та ціннісне ставлення до професійно-громадського життя; просоціальна мотивація до життєдіяльності в інформаційному суспільстві; сформованість соціаль-

них потреб у сфері громадської взаємодії. Показники когнітивного та якостей особистості критерію: схильність до інновацій у громадсько-професійній сфері, пошуковість та організаційність в інформаційному суспільстві, соціальна креативність у навчанні та позанавчальній діяльності. Показники діяльнісно-поведінкового критерію: співтворчість з іншими в межах реалізації професійно-громадських інтересів, створення нових моделей діяльності в умовах інформаційного суспільства, активна та відповідальна участь у соціальних перетвореннях професійно-громадського спрямування.

Потреба студентської молоді у невідкладній особистісній та професійній самореалізації, зокрема й соціальній творчості, актуалізує саме позанавчальну діяльність ЗВО, якій притаманні ознаки вільного вибору, демократичності, стимулювання ініціативності, креативності, активності, просоціальна та професійна спрямованість тощо. Провідне завдання дистанційного освітнього простору постає в забезпеченні не тільки навчальної, але й повноцінної позанавчальної активності студентів. Необхідність гармонізації віртуальної культури здобувачами вищої освіти через створення її нових форматів та форм запровадження актуалізує сприяння розвитку інноваційних моделей віртуальної взаємодії майбутніх фахівців і реалізації їхньої професійної спрямованості в позанавчальній діяльності.

На нашу думку, в умовах дистанційної освіти дещо нівелюються межі середовища навчання та виховання, актуальним стає об'єднаний дистанційний освітній простір, який водночас забезпечує здобуття компетентностей, знань і навичок професійної діяльності та дозволяє формувати особистість фахівця як креативного лідера в галузі майбутньої професійної діяльності. Отже, мають бу-

ти досліджені механізми залучення здобувачів до спільної соціально-творчої активності в цьому просторі.

Інструменти дистанційної освіти сприяють сприйняттю навчального контенту та позанавчальної активності як об'єднаних видів взаємодії в дистанційному просторі, продовжують та доповнюють одна одну, що створює доцільну єдність формування майбутнього фахівця. Така інтеграція дозволяє реалізувати подієву методіку з анімаційним (надихаючим, мотивувальним) ефектом та сприймається як постійна зацікавлена безпосередня участь здобувачів та викладачів в одному просторі із застосуванням засобів дистанційної комунікації. Дистанційне освітнє середовище – поєднання інструментів дистанційного навчання (платформи та сервіси) з додатковими позанавчальними віртуальними осередками студентів, соціальними мережами. Такий середовищний підхід (навіть у дистанційному форматі) має деякі переваги щодо недистанційної форми взаємодії, оскільки застосовує сучасні інструменти, цікаві студентам, дозволяє їм відчувати себе творцями нового соціального осередку в онлайн-середовищі. Отже, *дистанційний освітній простір* характеризується поєднанням навчального та виховного компонентів, інтерактивністю (можливістю оперативного зв'язку, динамічної побудови спілкування та вироблення рішень), інтеграційністю (поєднанням різних засобів, інструментів, технік), креативністю (здатністю поступово вирішувати складні проблеми, застосовуючи конкретні кроки в нестандартних рішеннях).

Розглянемо практичну методіку розвитку соціальної творчості на прикладі підготовки менеджерів культури. Відповідно до стандарту вищої освіти передбачено формування загальних і фахових компетентностей, серед яких здатність

генерувати нові ідеї (креативність), працювати відповідно до міжнародного контексту, визначати стратегічні пріоритети, зважаючи на особливості місцевих, регіональних, національних та глобальних стратегій соціокультурної динаміки. Отже, розвиток соціальної творчості, як вищого прояву соціальності особистості має відбуватися задля досягнення підготовки конкурентоспроможного фахівця, здатного до креативної взаємодії, зокрема на міжкультурному рівні. Для забезпечення визначених результатів освітніх програм з підготовки менеджерів соціокультурної сфери у ЗВО мають створюватися не тільки навчальні, але й позанавчальні (дистанційні) соціально-педагогічні осередки для вдосконалення відповідних професійних і особистісних якостей майбутніх менеджерів культури, стимулюватися творчий підхід до їхньої соціально-професійної самореалізації.

Професійна підготовка менеджерів культури передбачає серед іншого готовність до участі в культуротворчих процесах. Згодні з В. Леонтьєвою, що «діяльність менеджера у тій її частині, де у виконанні своїх посадових обов'язків агент професійної комунікації спирається на власний досвід буття-у-культурі, за будь-яких обставин має інтерпретуватися як культуротворча «за природою» (Леонтьєва, 2014, с. 130). Здобувачі-менеджери культури як майбутні фахівці соціокультурної діяльності мають бути креативними та відповідальними, підприємливими та активними. Шляхом набуття власного професіоналізму вони беруть на себе відповідальність за забезпечення творчого стрижня й соціально-відповідальної організації динаміки соціокультурного простору, а в умовах глобалізації культури людства не лише на громадянсько-національному рівні певної країни, але й міжнародному (регіональному та світо-

вому). Проте ці студенти є людьми юнацького віку з певними ціннісними орієнтаціями, тому, щоб конкурентоспроможно здійснювати майбутні професійні обов'язки і, головне, безпечно для культури соціуму, вони мають оволодіти високим рівнем розвитку соціальної творчості.

Особливості розвитку соціальної творчості майбутніх менеджерів культури – активна спрямованість студентів означеного фаху на оволодіння світовим професійним (традиційним та інноваційним) досвідом для соціально значущого перетворення культури (духовної і матеріальної; реальної і віртуальної) сучасності через професійну соціокультурну діяльність. Специфіка зумовлена необхідністю їхньої подальшої професійної участі в культуротворчих процесах. Отже, у процесі фахової підготовки заклад вищої освіти має сприяти формуванню професійної суб'єктності як основи соціальної творчості, яку має забезпечити дистанційний освітній простір ЗВО.

Міжнародно-глобальний контекст розвитку сучасної культури передбачає розширення свідомості майбутнього менеджера від локально-громадянської до глобальної, що має втілюватися зокрема й під час запровадження ідеї інтернаціоналізації в освіті (Білик, 2018), устанавленню міжнародних зв'язків ЗВО. Цьому дедалі більше сприяє дистанційне спілкування.

Підготовки конкурентоспроможних майбутніх менеджерів культури включає зокрема й розвиток навичок за моделлю 4К (креативність, критичне мислення, комунікація, кооперація), які передбачають вироблення креативного підходу до вирішення професійних завдань. Вони також є складниками соціальної творчості здобувачів фаху. Сучасним трендом у системі вищої освіти менеджерів культури є розвиток soft skills (комунікативність, стресостійкість, відповідальність, кри-

тичне мислення та ін.), які стають підґрунтям культуротворення в широкому сенсі засобами інформаційних технологій, що має знаходити своє місце в дистанційному освітньому просторі.

Виконання освітньої програми «Менеджмент культури» в Харківській державній академії культури (далі ХДАК) згідно зі стандартом за спеціальністю 028 – менеджмент соціокультурної діяльності передбачає, зокрема, формування: здатності вирішувати соціокультурні проблеми за невизначених умов і вимог та надавати науково обґрунтовані, професійні рекомендації та висновки; організовувати та реалізовувати науково-дослідні, науково-виробничі, соціокультурні проекти; швидко адаптуватися до викликів часу, до специфічних умов і напрямів професійної діяльності; застосовувати креативні технології на практиці; оцінювати потенційні результати, обмеження та ризики. Відтак, у процесі освіти майбутніх менеджерів культури актуальним є поєднання проект-орієнтованого навчання та студентоцентрованого підходу. Це основні вектори розбудови освітнього процесу для цих фахівців, які мають залишатися провідними за будь-якої форми його організації.

З огляду на комбінацію професійних викладацьких завдань, активізується інтеграція методології сучасної педагогіки вищої школи, яка базується на суб'єкт-суб'єктному підході, діалоговому навчанні, особистісно зорієнтованому підході з подією методикою подання інформації та залучення до взаємодії здобувачів в онлайн-середовищі. У цьому зв'язку теоретико-практична підготовка менеджерів культури в процесі викладання практико зорієнтованих дисциплін (наприклад, «Івент-технології та подієвий менеджмент в соціокультурній сфері», «Теорія та технології соціокультурної анімації» та ін.) на основі подієвої мето-

дології організується як курс-тренінг, де кожне заняття є мініонлайн-подією, чітко запланованою, вибудованою, інтерактивною, із зміною видів діяльності. Якщо це лекція, то інтерактивна та проблемно зорієнтована. Якщо практичне заняття, то з отриманням конкретного практичного результату – певного вміння або навички. Кожна зустріч (мініонлайн-проект, у якому здобувач освіти є суб'єктом освітньої взаємодії) в умовах дистанційного навчання має продовження в позанавчальній активності здобувачів вищої освіти.

Сучасний викладач піклується про планування та організацію цього процесу і стає провайдером освітньої діяльності (навчальної та позанавчальної) під час забезпечення курсу, який викладає. Розуміння здобувачами мети, процесуальності, логіки подання матеріалу, підсумків, чинників покращення якості цієї зустрічі – основа формування практичних навичок та їх постійного вдосконалення. У цьому сенсі – дистанційне здобуття освіти є не проблемою, не є певною «останньою можливістю», а ефективним шляхом на новому витку розвитку спіралі освіти, що має власні переваги. Курс-тренінг передбачає бачення всієї дисципліни як системи пов'язаних між собою занять, кожне з яких надає теоретичні знання, дискурсивний майданчик для обговорення, можливість креативної взаємодії та створення певного соціокультурного продукту «тут і зараз».

Соціальна творчість розвивається в процесі подання навчального матеріалу, зокрема з використання кейс-технологій (наприклад, нестандартні рішення в освіті в епоху Київської Русі (освітній компонент: Історія України), або соціальні інновації в контексті літературної творчості доби Українського Відродження (освітній компонент: Сучасний літературний процес тощо) і вдало сполучається з роботою

студентського тематичного віртуального хабу або хакатону поза межами навчання в тому ж дистанційному освітньому середовищі. Тематика обирається залежно від змісту навчальної дисципліни, наприклад, розроблений у межах навчання студентський соціальний проєкт «Разом нас багато» обговорено та захищено в межах академічної групи (освітній компонент: Управління людськими ресурсами), потім упроваджено онлайн у позанавчальній діяльності з метою налагодження взаємодії між студентами різних курсів, після чого діяльність у межах проєкту поширена в соціальних мережах і отримала подальше продовження вже на рівні різних спеціальностей та навіть закладів вищої освіти.

Студент стає автором контенту і просуває цінності розбудови вільної держави, національної культури, міжкультурної взаємодії, реалізуючи власну соціальну творчість. Для стимулювання участі здобувачів у функціонуванні дистанційного освітнього простору використовуються методики навчального квесту, онлайн-воркшопів, ділових ігор, комунікативних вправ, інтерактивів з розвитку латерального мислення та навчального тренінгу як форматів активізації здобувачів під час та після заняття. Побудова лекційного знання відбувається з постійним інтерактивним включенням здобувачів. Зокрема відбувається експромтна візуалізація, побудова асоціативної мережі понять, колективна презентація в режимі реального часу. Під час позанавчальних занять здобувачами створюються віртуальні екскурсії, онлайн-івенти, креативні практики, проєкти тощо.

Окремі форми соціокультурної активності: ток-шоу, соціальні акції та інші плануються безпосередньо в онлайн-форматі та реалізуються в подальшому. На деяких курсах здобувачі створюють

власний навчальний сайт та закладають певний унікальний сенс культуротворення через таку практичну діяльність, яка має продовження та підкріплення під час взаємодії в дистанційному форматі. Допоміжними засобами є оформлення практичної діяльності за допомогою додаткової візуалізації, наприклад, тематичний комікс, кросворд, ребус та ін. Активно використовуються додаткові інструменти комунікації, онлайн-ресурси, відео, ютуб-канали, інтерактивні дошки тощо.

Алгоритмом реалізації методики інтеграції навчального та позанавчального складників дистанційного освітнього простору є такий. Зважаючи на провідну мету її здійснення (розвиток соціальної творчості майбутніх менеджерів культури), необхідно конкретизувати цілі діяльності та дібрати інструменти дистанційної взаємодії, які є ефективними та враховують специфіку організації дистанційної роботи закладу вищої освіти, його можливостей, усвідомлення необхідності вдосконалення навчально-виховного процесу в соціально-виховному аспекті (наприклад, культуротворча місія академії культури в умовах сучасних викликів – провідні засоби реалізації відповідають специфіці ЗВО, а саме: мистецтво, медіа, туризм та ін.). Відповідно до мети акцент може бути зроблено на майбутню професійну діяльність менеджерів культури, виховні погляди фахівців конкретного закладу, наприклад, сила мистецтва, що рятuje (для закладів культури та мистецтва), безпечний соціально-архітектурний простір (для будівельних), соціально-виховна місія університету в культурі Слобожанщини (історичні факультети університетів), подолання інформаційної нерівності (технічні ЗВО), розвиток громадянської самосвідомості, сприяння європейській інтеграції чи регіональна волонтерська активність в умовах військово-

вих дій тощо. Це надає можливостей урахувати специфіку ЗВО, майбутнього спрямування діяльності менеджерів культури, гнучко реагувати на запити динамічного дистанційного освітнього простору.

Не менш важливим є створення команди однодумців, які братимуть участь у запровадженні методики інтеграції дистанційного освітнього простору, а саме: підготовка викладачів навчальних дисциплін з метою забезпечення зв'язку з позанавчальною активністю, кураторів відповідно до концепції соціально-виховної діяльності в конкретному ЗВО, залучення професорсько-викладацького складу та співробітників закладу до діяльності, пошук фахівців у різноманітних соціальних інститутах, котрі можуть бути залучені в дистанційному форматі згідно з конкретизованою соціально-виховною місією.

Наступним кроком алгоритму є активізація студентського самоврядування, яке визначає напрями діяльності в позанавчальному просторі відповідно до загальної мети розвитку соціальної творчості (наприклад, ініціювання виборів до органів самоврядування та тренінг для його активу з підтримки ідеї інтеграції дистанційного освітнього простору), визначення можливостей самоврядування з реалізації підтримки академічних груп у процесі розвитку й реалізації креативної дистанційної взаємодії здобувачів.

Надалі суб'єкти освітнього процесу добирають зміст, методи і форми взаємодії в дистанційному освітньому просторі, наприклад, з метою розвитку соціальної творчості, зокрема посилення інтересу та ціннісного ставлення до професійно-громадянського життя, серед майбутніх менеджерів культури проводився конкурс на кращий соціокультурний проєкт «Sociocultural engineering», який відбувся онлайн. Оцінювання переможців включало творчу презентацію та обгрун-

тованість реальної реалізації в дистанційному середовищі. Також для розвитку пошуковості та організаційності, інноваційної спрямованості професійної діяльності здобувачі освіти розробили та провели дистанційну акцію в освітньо-культурному середовищі ЗВО «Впіймай креатив», під час якої в закладі створювалися віртуальні творчі майданчики, креативна атмосфера для вирішення професійних завдань (брендинг культурного закладу регіону, PR компанія з просування національних традицій на міжнародному рівні, іміджування управлінських новітніх ідей тощо). Співтворчість у професійній сфері реалізовувалася під час воркшопу «Соціальний онлайн-маркетинг в дії. Заради Перемоги». Цей захід спрямований на забезпечення соціальної відповідальності бізнесу, зокрема в сучасному онлайн-середовищі. Спільна команда робота в режимі коворкінгу мотивувала студентів до створення нових моделей соціокультурної діяльності у співпраці із закладами культури, коли учасники розробляли онлайн-квест «Повоєнний туризм» для студентів регіону. Розбудова культуротворчого віртуального середовища, стимулювання активної та відповідальної участі в цьому процесі відбувалася під час розробки віртуальних екскурсій музеями світу, бібліоночі в умовах дистанційного формату, флешмобу «Підтримай життя», челенджу «Мое мистецтво заради миру» в соціальних мережах тощо. Отже, відбулася активізація дистанційного освітнього простору за безпосередньої участі студентської молоді та виявлення соціальної творчості здобувачів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У процесі дослідження з'ясовано, що зміна ситуації та формату освіти активізує пошук ефективних засобів формування особистості здобувача, використовуючи можливості дистанцій-

ного освітнього середовища. Соціальна творчість є специфічною формою вирішення суспільних суперечностей і передбачає появу нового формату або тренду, котрі мають суспільне значення, що в умовах дистанційної освіти може викликати складнощі через недостатність реальної групової взаємодії. Висвітлено специфіку поєднання навчання та виховання в дистанційному освітньому просторі для розвитку соціальної творчості здобувачів вищої освіти. Цей освітній осередок характеризується поєднанням навчального та виховного компонентів, інтерактивністю, інтеграційністю, креативністю як здатністю поступово вирішувати складні проблеми, застосовуючи конкретні кроки в нестандартних рішеннях. Провідне завдання дистанційного освітнього простору постає в забезпеченні не тільки навчальної, але й повноцінної позанавчальної активності студентів. Установлено, що соціальна творчість як активна спрямованість студентів на оволодіння світовим професійним (традиційним та інноваційним) досвідом для соціально значущого перетворення культури (духовної і матеріальної; реальної і віртуальної) сучасності через соціально позитивну та професійну діяльність.

Доведено, що специфіка розвитку соціальної творчості студентів, зокрема менеджерів культури, зумовлена необхідністю їхньої подальшої професійної участі в культуротворчих процесах. Схарактеризовано процес розвитку соціальної творчості студентів у дистанційному освітньому просторі, зокрема встановлено, що середовищний підхід дозволяє застосовувати сучасні інструменти, цікаві студентам, відчуті себе творцями нового соціального осередку в онлайн-середовищі. Це задовольняє потреби студентської молоді у невідкладній особистій та професійній самореалізації, ак-

туалізує саме позанавчальну діяльність ЗВО, якій притаманні такі ознаки вільного вибору, демократичності організації, стимулювання ініціативності. Зазначено, що інструменти дистанційної освіти сприяють сприйняттю навчального контенту та позанавчальної активності як об'єднані види взаємодії у дистанційному просторі, продовжують та доповнюють одна одну, що створює доцільну єдність формування майбутнього фахівця. Прикладом застосування інструментів дистанційної освіти для розвитку соціальних якостей майбутніх менеджерів культури є застосована в ХДАК методика інтеграції навчання та виховання в дистанційному форматі.

Перспективами подальших досліджень є розробка концепції дистанційного освітнього простору з метою розвитку соціальної творчості студентів різних спеціальностей, застосування новітніх засобів інформаційно-віртуального середовища для активної участі здобувачів у культуротворчих процесах відбудови повоєнної України.

Література

Білик О. М. Теорія та методика соціалізації іноземних студентів в освітньо-культурному середовищі вищого навчального закладу : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05 / ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Старобільськ, 2018. 44 с.

Блощинський І. Г. Сутність та зміст поняття «дистанційне навчання» в зарубіжній та вітчизняній науковій літературі. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Серія : Педагогіка*. 2015. Вип. 3. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2015_3_4.

Гарєєва Ф., Чурсанова М. Інноваційні технології в організації навчання під час пандемії COVID-19: досвід університетів світу. *Актуальні питання гу-*

манітарних наук. 2021. Вип. 40, Т. 1. С. 234–240. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-1-37>.

Гнатюк О. В. Особливості дистанційного навчання учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану. *Психологічні виміри особистісної взаємодії суб'єктів освітнього простору в контексті гуманістичної парадигми* : збірник матеріалів наукових доповідей V Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 22 квіт. 2022 р.). Київ, 2022. С. 35–40.

Освітній процес в умовах воєнного стану в Україні : матеріали Всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (3 травня – 13 червня 2022 р.). Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 504 с.

Сисоєва С. О., Осадча К. П. Стан, технології та перспективи дистанційного навчання у вищій освіті України. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2019. Т. 70. № 2. С. 271–284. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v70i2.2907>.

Громов Є. В. З досвіду організації дистанційного навчання у вищих технічних навчальних закладах Польщі. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*. 2010. Вип. 24. С. 105–109.

Крамаренко І. С., Корнішева Т. Л., Сілюгіна І. О. Адаптація дистанційного навчання у вищій школі до умов воєнного стану. *Перспективи та інновації науки. Серія: Педагогіка. Психологія. Медицина*. 2022. Вип. 4. С. 192–205. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-4\(9\)-192-205](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-4(9)-192-205).

Леонтєва В. Менеджмент як професія: роль і статус у культуротворчому процесі. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Серія : Філософія*. 2014. Вип. 42. С. 125–136.

Максимовська Н. О. Соціально-педагогічна діяльність зі студентською молоддю у сфері дозвілля: анімаційний підхід : монографія. Харків : Тім Пабліш Груп, 2015. 366 с.

Мала І. Б. Дистанційне навчання як дієвий інструмент управлінської освіти. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2022. Вип. 2. С.132–151. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-132-151>.

Олійник Л., Кошлань О. Шляхи підвищення ефективності управління навчальною діяльністю в системі дистанційного навчання вищої школи. *Військова освіта*. 2021. № 2. С. 156–166.

Прибилова В. М. Проблеми та переваги дистанційного навчання у вищих навчальних закладах України. *Проблеми сучасної освіти*. 2017. Вип. 4. С. 27–36.

Ткаченко Л. В., Хмельницька О. С. Особливості впровадження дистанційного навчання в освітній процес закладу вищої освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2021. Вип. 75, Т. 3. С. 91–96. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-3.18>.

Чайковська А. П. Організаційні форми дистанційного навчання у вищій школі України. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2012. Вип. 28, Ч. 2. С. 210–215.

Шевчук Г. Й. Дистанційне навчання у вищій школі: переваги, недоліки, перспективи. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 79, Т. 2. С. 205–209. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.79.2.44>.

Яценко Е., Левандовська І. Дистанційна освіта в освітній діяльності вищої школи: виклики часу. *Гуманітарні студії: історія та педагогіка*. 2021. Вип. 1. С. 124–134. DOI: <https://doi.org/10.35774/gsip2021.01.124>.

References

- Bilyk, O. M.** (2018). Teoriia ta metodyka sotsializatsii inozemnykh studentiv v osvitho-kulturnomu seredovyshchi vyshchoho navchalnogo zakladu [Theory and Methodology of International Students' Socialization in the Educational and Cultural Environment of a Higher Educational Institution]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Starobilsk [in Ukrainian].
- Bloshchynskyi, I. H.** (2015). Sutnist ta zmist poniattia «dystantsiine navchannia» v zarubizhnii ta vitchyzniani naukovii literaturi [Essence and Content of the Notion «Distance Learning» in Foreign and National Scientific Literature]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Serii: Pedagogika – Bulletin of the National Academy of the State Border Service of Ukraine. Series: Pedagogy*, 3. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadped_2015_3_4 [in Ukrainian].
- Harieieva, F., & Chursanova, M.** (2021). Innovatsiini tekhnolohii v orhanizatsii navchannia pid chas pandemii COVID-19: dosvid universytetiv svitu [Innovative Technologies in Organization of Education During the COVID-19 Pandemic: the World's Universities Experience]. *Aktualni pytannia humanitarnykh nauk – Humanities Science Current Issues*, 40 (1), 234–240. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/40-1-37> [in Ukrainian].
- Hnatiuk, O. V.** (2022). Osoblyvosti dystantsiinoho navchannia uchasnykiv osvitnoho protsesu v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of Distance Learning of Participants in the Educational Process under Martial Law]. *Psykhologichni vymiry osobystisnoi vzaiemodii subiektiv osvitnoho prostoru v konteksti humanistychnoi paradyhmy – Psychological Dimensions of the Personal Interaction of the Subjects of Educational Space in the Context of the Humanistic Paradigm*: Proceedings of the V International Scientific and Practical Conference. (pp. 35–40). Kyiv [in Ukrainian].
- Osvitnii protses v umovakh voiennoho stanu v Ukraini** [The Educational Process in the Conditions of Martial Law in Ukraine]. (2022). Odesa: Vydavnychiy dim «Helvetyka» [in Ukrainian].
- Sysoieva, S. O., & Osadcha, K. P.** (2019). Stan, tekhnolohii ta perspektyvy dystantsiinoho navchannia u vyshchii osviti Ukrainy [Condition, Technologies and Prospects of Distance Learning in the Higher Education of Ukraine]. *Informatsiini tekhnolohii i zasoby navchannia – Information Technologies and Learning Tools*, 70 (2), 271–284. DOI: <https://doi.org/10.33407/itlt.v70i2.2907> [in Ukrainian].
- Hromov, Ye. V.** (2010). Z dosvidu orhanizatsii dystantsiinoho navchannia u vyshchykh tekhnichnykh navchalnykh zakladakh Polshchi [From the Experience of Distance Learning Organization in Higher Technical Educational Institutions of Poland]. *Suchasni informatsiini tekhnolohii ta innovatsiini metodyky navchannia v pidhotovtsi fakhivtsiv: metodolohiia, teoriia, dosvid, problemy – Modern Informational Technologies and Innovative Methods in Professional Training: Methodology, Theory, Experience, Problems*, 24, 105–109 [in Ukrainian].
- Kramarenko, I. S., Kornisheva, T. L., & Siliutina, I. O.** (2022). Adaptatsiia dystantsiinoho navchannia u vyshchii shkoli do umov voiennoho stanu [Adaptation of Distance Learning in Higher School in the Conditions of Martial Law]. *Perspektyvy ta innovatsii nauky. (Serii: Pedagogika; Psykholohiia; Medytsyna) – Prospects and Innovations of Science (Series: Pedagogy; Psychology; Medicine)*, 4, 192–205. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-4\(9\)-192-205](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2022-4(9)-192-205) [in Ukrainian].

Leontieva, V. (2014). Menedzhment yak profesiia: rol i status u kulturotvorchomu protsesi [Management as Profession: Role and Status in Culture-Creative Process]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni H. S. Skovorody. Serii: Filosofiia – Bulletin of Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda. Series: Philosophy*, 42, 125–136 [in Ukrainian].

Maksymovska, N. O. (2015). Sotsialno-pedahohichna diialnist zi studentskoiu moloddiu u sferi dozvillia: animatsiinyi pidkhid [Socio-Pedagogical Activity with Student Youth in the Field Of Leisure: an Animation Approach]. Kharkiv: Tim Publish Hrup [in Ukrainian].

Mala, I. B. (2022). Dystantsiine navchannia yak diievyi instrument upravlinskoi osvity [Distance Learning as an Effective Tool of Management Education]. *Vcheni zapysky Universytetu «KROK» – Scientific Notes of «KROK» University*, 2, 132–151. DOI: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2022-66-132-151> [in Ukrainian].

Oliinyk, L., & Koshlan, O. (2021). Shliakhy pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia navchalnoiu diialnistiu v systemi dystantsiinoho navchannia vyshchoi shkoly [Ways to Improve Management Efficiency Learning Activities in the System Distance Learning of Higher School]. *Viiskova osvita – Military Education*, 2, 156–166 [in Ukrainian].

Prybylova, V. M. (2017). Problemy ta perevahy dystantsiinoho navchannia u vyshchikh navchalnykh zakladakh Ukrainy [Problems and Advantages of Distance Learning in Higher Educational Institutions of Ukraine]. *Problemy suchasnoi osvity – Problems of Modern Education*, 4, 27–36 [in Ukrainian].

Tkachenko, L. V., & Khmelnytska, O. S. (2021). Osoblyvosti

vprovadzhennia dystantsiinoho navchannia v osvitnii protses zakladu vyshchoi osvity [Peculiarities of Implementing Distance Learning in the Educational Process of a Higher Education Institution]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh – Pedagogy of Creative Personality Formation in Higher and General Academic Schools*, 75 (3), 91–96. DOI: <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2021.75-3.18> [in Ukrainian].

Chaikovska, A. P. (2012). Orhanizatsiini formy dystantsiinoho navchannia u vyshchii shkoli Ukrainy [Organizational Forms of Distance Learning at Higher School of Ukraine]. *Naukovi zapysky kafedry pedahohiky – Scientific Notes of the Pedagogical Department*, 28 (2), 210–215 [in Ukrainian].

Shevchuk, H. Y. (2021). Dystantsiine navchannia u vyshchii shkoli: perevahy, nedoliky, perspektyvy [Distance Learning in Higher Education: Advantages, Disadvantages, Prospects]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Serii 5 : Pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy – Naukovyi Chasopys National Pedagogical Dragomanov University. Series 5: Pedagogical Sciences: Realias and Perspectives*, 79 (2), 205–209. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2021.79.2.44> [in Ukrainian].

Yashchenko, E., & Levandovska, I. (2021). Dystantsiina osvita v osvitnii diialnosti vyshchoi shkoly: vyklyky chasu [Distance Education in a High School Educational Activity: Challenges of Time]. *Humanitarni studii: istoriia ta pedahohika – Humanitarian Studies: History and Pedagogy*, 1, 124–134. DOI: <https://doi.org/10.35774/gsip2021.01.124> [in Ukrainian].

Максимовська Н. О., Білик О. М.
Розвиток соціальної творчості студентської молоді в дистанційному освітньому просторі

У статті представлено результати обґрунтування та запровадження методики розвитку соціальної творчості студентської молоді в дистанційному освітньому просторі закладу вищої освіти. Зазначено, що соціальна творчість характеризується свободою її вибору, позитивною суспільною спрямованістю, вмотивованою особистісною ініціативою, інтересом і достатньо високою якістю інноваційних, самостійних організаційних дій. Описано дистанційний освітній простір позначається інтерактивністю, можливістю оперативного зв'язку, інтеграційністю різних засобів та інструментів, креативністю щодо прийняття рішень.

Схарактеризовано інструменти дистанційної освіти, які дозволяють сприймати навчальний контент та позанавчальну активність як об'єднані види взаємодії в дистанційному просторі. Репрезентовано думку, що з урахуванням комбінації професійних викладацьких завдань інтегрується методологія сучасної педагогіки вищої школи, яка базується на суб'єкт-суб'єктному підході, діалоговому навчанні, особистісно зорієнтованому підході, з подієвою методикою подання інформації та залучення до взаємодії здобувачів в онлайн-середовищі. Доведено, що сучасний викладач є фахівцем, який планує та організує цей процес, стає провайдером освітньої діяльності в процесі викладання відповідного курсу, забезпечує продовження позанавчальної взаємодії з метою реалізації соціальної творчості здобувачів.

Ключові слова: соціальна творчість, дистанційний освітній простір, студентська молодь, майбутній менеджер культури, онлайн-середовище.

Maksymovska N. O., Bilyk O. M.
Development of Student Youth's Social Creativity in Remote Educational Space

The article presents the results of substantiating and implementing the student youth's social creativity development methodology in remote educational space of a higher education institution. It has been specified that social creativity is characterized by freedom of choice, positive societal direction, motivated personal initiative, interest and high enough quality of innovative, independent organizational actions. Remote educational space has been described as being defined by interactivity, ability to operatively connect, integrativity of various means and instruments, creativity regarding decision making.

Remote education instruments have been characterized. Such instruments allow perceiving educational content and extracurricular activity as combined types of interaction in a remote space. A point of view, that methodology of contemporary higher education pedagogy is integrated by considering the combination of professional teaching tasks, has been presented. The methodology is being based on subject-subject approach, dialogue teaching, individual-oriented approach with event methodology of presenting information and involving recipients in interaction in online environment. It has been proven that contemporary lecturer is a specialist, who plans and organizes this process, becomes a provider of educational activities during course provision, who teaches and ensures continuation of extracurricular interaction, aimed at realizing students' social creativity.

Keywords: social creativity, remote educational space, student youth, future culture manager, online environment.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

